

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою
Управління діяльністю банків на фінансовому ринку
(назва освітньої програми)

на тему: **«РИНОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО
БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ»**

Виконавець:

Студентка 6 курсу 3 групи ФФБС
Галіта Карина Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Жердецька Лілія Вікторівна
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність. На сьогодні, у період активних змін на фінансовому ринку перед банками постають завдання щодо скорочення витрат, перегляду продуктового ряду та більш чіткої сегментації клієнтів. Серед корпоративних клієнтів банків також можна спостерігати зміни у стратегії розвитку компаній, що створює нові вимоги до банківських продуктів. У цьому разі актуальним є оцінка можливостей та вжиття заходів щодо швидкого адаптування до нових умов ринку та оптимізації роботи з корпоративними клієнтами за допомогою існуючих та нових технологій та інформаційних систем. Від проблем з цифровізацією діяльності усього банківського сектора виникає необхідність розробки методів та інструментів, з урахуванням сучасних тенденцій, які дозволять збільшити ефективність взаємодії банків з корпоративним бізнесом.

Проблеми діяльності банків на ринку обслуговування корпоративного бізнесу та процеси цифровізації досліджують такі науковці як Я.Базилюк, М.Портер, Ю. Уткін, О.Вовчак, Л. Кузнецова, Л. Жердецька, К. Уільмсом, Д. Шальмо та ін. Доробок вищезазначених науковців є дуже важливим, проте в умовах динамічних змін фінансово-економічних реалій важливо висвітлити вплив процесу цифровізації на майбутній розвиток банківського корпоративного бізнесу в Україні.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності банківського бізнесу на корпоративному ринку в умовах цифровізації.

Досягнення мети потребує поставки та вирішення наступних **завдань**:

- визначити науковий зміст ринку банківських послуг та специфіку корпоративного сегменту;
- охарактеризувати зміст поняття «цифровізація банківського бізнесу» та її вплив на корпоративний сегмент;
- окреслити правове регулювання функціонування ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу;
- оцінити конкуренцію на ринку корпоративного бізнесу банків України;
- охарактеризувати сучасний стан ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні;
- проаналізувати вплив цифровізації на ринок банківських послуг для корпоративного бізнесу;
- обґрунтувати чинники ефективності корпоративного бізнесу банків України;
- сформулювати стратегічні орієнтири розвитку корпоративного бізнесу банків в умовах цифровізації.

Об'єктом дослідження є ринок банківських послуг для корпоративного бізнесу банків.

Предметом дослідження є науково-методичні засади і прикладні аспекти розвитку корпоративного бізнесу банків в умовах цифровізації.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи використані загальнонаукові та специфічні методи пізнання. Загальнонаукові методи (наукової абстракції, аналізу і синтезу, індукції та дедукції, логічного структурування) використані при визначенні змісту ринку банківських послуг та специфіки корпоративного сегменту; наданні характеристики поняття «цифровізація банківського бізнесу» та аналізі правового регулювання функціонування ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу. Специфічні методи дослідження (розрахунок економічних коефіцієнтів, індексів та кореляційно-регресійний аналіз) використані задля проведення аналізу конкуренції на ринку корпоративного бізнесу банків України; оцінки сучасного стану ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні; обґрунтування чинників ефективності корпоративного бізнесу банків України.

Інформаційною базою дослідження стали велика кількість наукових статей та публікацій, як вітчизняних вчених так і закордонних науковців. Велика питома вага у інформаційній базі відходить також і до нормативно-правової бази, тобто Законів України, нормативно-правових актів, інструкцій та постанов Національного Банку України. Аналітичну частину роботи виконано із використанням наглядової статистики Національного банку України.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та додатків. Загальний обсяг роботи викладено на 72 сторінках, додатки – на 15 сторінках. Робота містить 16 таблиць та 11 рисунків.

Публікації. Жердецька Л., Галіта К. Сучасний стан ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні. Науковий вісник Одеського національного економічного університету 2021, № 9-10. (надано до друку).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ» встановлено, що сучасними комерційними банками представлений великий спектр сучасних банківських продуктів і послуг для корпоративних клієнтів. Комерційні банки, розвиваючи корпоративний бізнес, формують довгострокові партнерські взаємовідносини з клієнтами та створюють універсальні системи фінансового обслуговування, які відповідають потребам всіх типів клієнтів. Політика банків щодо корпоративних клієнтів зараз полягає не тільки в розрахунково-касовому обслуговуванні, і не в тому, що банки надають їм типові банківські послуги, проте ще розробляють індивідуальні програми та проекти, які передбачають процес оптимізації бізнесу клієнтів. Такий підхід дозволяє вирішувати різні індивідуальні проблеми кожного клієнта, а саме те, що процентні ставки і тарифи розробляються, враховуючи можливості і потреби будь-якої організації.

В сучасних умовах діджиталізації для банківських установ виникла можливість просувати свої продукти та послуги за допомогою цифрових продуктів й послуг, які допомагають оптимізувати процеси та надають найпередовіші послуги за конкурентними цінами, а тощо: мобільний банкінг або GSM-банкінг, телебанкінг, клієнт-банк, інтернет-банкінг, чат боти, розсилка повідомлень, здійснення холодних і гарячих дзвінків, що значно допомагає мати прямий контакт з клієнтом, допомагаючи і повідомляючи йому.

Пандемія змінила та виснажила систему охорони здоров'я та економіки в усьому світі, але також прискорила плани цифрової трансформації підприємств на кілька років вперед, особливо вплинувши на корпоративний бізнес. Банки та інші кредитори повинні діяти в ногу з часом, щоб адаптувати свою бізнес-модель до мінливих потреб клієнта, інакше вони ризикують безповоротно втратити цей сегмент бізнесу.

Але позитивною стороною було те, що вона дозволила організаціям покращити обслуговування клієнтів за допомогою впровадження нових і більш прогресивних цифрових технологій. Це призвело до зміни вимог корпоративних клієнтів та очікувань від банків, в яких вони обслуговуються. Спочатку вимоги стосувалися відстрочення кредитів та відмови від будь-яких комісій, щоб впоратися з впливом пандемії на грошові потоки бізнесу. Однак пізніше клієнти зрозуміли, що бізнес потрібно вести віддалено, і тому вплинули на попит на розширену оцифровку їхніх послуг.

Банки зацікавлені в тому, щоб клієнти переходили від класичного офлайн до онлайн. Для банку перехід на онлайн-обслуговування клієнтів знижує операційні витрати, оскільки операції, що здійснюються через віддалені канали, мають значно нижчі витрати, тому банк може запропонувати нижчі ставки.

Ми також розглянули питання щодо правового регулювання ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу. За результатами аналізу чинного законодавства України ми дійшли висновку, що у банківському регулюванні України існує потреба у посиленні державного регулювання для розвитку національної економіки та виходу України у світову фінансову систему. Проте ринок банківських послуг є досить динамічним, тому його процеси потребують постійного моніторингу, а завдяки успішній законотворчій діяльності Верховної Ради України, нормотворчій діяльності Кабінету Міністрів України та Національного банку України.

У другому розділі «ОЦІНКА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ» проаналізовано сучасний стан розвитку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні, здійснено оцінку конкуренції серед банків на цьому ринку та розглянуто вплив цифровізації та взаємодію банків та фінтех-компаній. Унаслідок пандемії COVID 2019 інтенсивність конкуренції на ринку корпоративного банківсько бізнесу уповільнюється. Після 2019 року ми відмітити, що відбувається зниження показників оцінки динаміки ринку, які свідчать про перехід у зону «кризи ринку, особливо це стосується

сегменту ринку депозитів. Фінансово-економічна криза, яка розпочалася у другій половині 2020 р., призупинила зростання ринку банківських послуг, банки розпочали боротьбу за перерозподіл ринкових часток. У ході аналізу встановлено, що банки першої групи більше залучені до спеціальних держаних програм, співпраці з міжнародними інвестиційними інституціями, такими як ЄІБ, МФК тощо. Варто також зауважити, що банки першої групи це переважно державні банки і цей статус дає таким банкам певні переваги, наприклад, відкриття рахунків із спеціальним режимом використання. Для банків другої групи характерним є орієнтування саме на індивідуальні потреби клієнтів. Так, наприклад, АБ «Південний» пропонує своїм клієнтам перелік комплексних галузевих програм, АТ «Банк Восток» та АТ «Таскомбанк» в своїх умовах наголошують на можливості наближення до індивідуальних умов обслуговування, відходячи від стандартних умов уже існуючих продуктів. На діяльність таких банків, наприклад, як АТ «Прокредит банк», АТ «Кредобанк» та АТ «ІНГ Банк Україна» впливає те, що вони належать до міжнародних банківських груп. З метою аналізу ефективності використання банками своїх можливостей на ринку обслуговування корпоративного бізнесу було запропоновано методику порівняння показників динаміки кредитно-інвестиційного портфелю, коштів клієнтів юридичних осіб, процентних доходів від операцій з юридичними особами та доходності (дохідність у даному випадку розглядається як співвідношення процентних доходів до кредитно-інвестиційного портфелю) у двох площинах. На першій порівняно динаміку коштів клієнтів та кредитно-інвестиційного портфелю, на другій – процентні доходи та доходність. Відповідно до запропонованої методики банки поділено на чотири основні групи: «неефективні» з підгрупою «дійсно неефективні»; «потенційно ефективні»; «ефективні» з підгрупами «умовно недефективні» та «дійсно недефективними». Такий поділ та аналіз дозволить менеджменту банку оцінити результати їх політики та вжити необхідних заходів щодо корегування з метою покращення своєї позиції. У ході аналізу впливу цифровізації на розвиток корпоративного банкінгу можемо зазначити, що фінансові технології зайняли чільне місце у розвитку банківського бізнесу та є його рушійною силою. Загальна трансформація економік світу, їх прискорення та автоматизація, з однієї сторони, вимагає значних змін у структурі та організації банківської діяльності – від автоматизації всіх процесів, їх діджиталізації, переведення всіх банківських продуктів в онлайн-сегмент до зміни архітектури бізнес-процесів банків та їх інтеграції із фінтех-компаніями.

У третьому розділі «ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ БАНКІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ» встановлено, що найважливішою ознакою сучасної економічної глобалізації є перехід до цифрової економіки та цифрова трансформація бізнесу і управлінських процесів. Остання передбачає розроблення та реалізацію цифрових стратегій і бізнес-моделей розвитку банків.

Цифрова стратегія – це стратегія перетворення банку на цифровий, в якій цифровий зв'язок забезпечує взаємодію бізнес-підрозділів зі своїми клієнтами, індивідуалізовані й персоналізовані пропозиції продуктів/послуг, прийняття рішень та реалізацію основних бізнес-функцій на основі даних, під впливом змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі фірми. Цифровий банк робить акцент на цифровій підтримці бізнес-процесів та послуг за допомогою сучасних технологій та інформаційних систем. Метою цифровізації діяльності банку є економія затрат, досягнення конкурентних переваг, безперервність та ефективність ведення бізнесу.

Проникнення цифрового стратегування в менеджмент сучасного банку веде до перегляду всієї піраміди стратегій: корпоративної, конкурентної (ділової) та функціональних (насамперед маркетингової, кадрової, інноваційної стратегій).

Наявність у банку цифрової стратегії потребує цифрової трансформації його бізнес-моделі, тобто способу, у який банк створює цінність для клієнтів та отримує від цього прибуток. Ключовими завданнями менеджерів при цьому стають: утворення нових організаційних структур управління; використання принципів проектування; створення у банку спеціального підрозділу та посади директора з цифрових технологій / головного цифрового директора – Chief Digital Officer (CDO) для управління цифровою програмою; розмежування функцій CDO та директора з інформаційних технологій (CIO – Chief Information Officer); формування цифрової компетентності працівників банку.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки.

1. У роботі визначено науковий зміст ринку банківських послуг та специфіку корпоративного сегменту. Комерційні банки, розвиваючи корпоративний бізнес, формують довгострокові партнерські взаємовідносини з клієнтами та створюють універсальні системи фінансового обслуговування, які відповідають потребам всіх типів клієнтів. Політика банків щодо корпоративних клієнтів зараз полягає не тільки в розрахунково-касовому обслуговуванні, і не в тому, що банки надають їм типові банківські послуги, проте ще розробляють індивідуальні програми та проекти, які передбачають процес оптимізації бізнесу клієнтів. Такий підхід дозволяє вирішувати різні індивідуальні проблеми кожного клієнта, а саме те, що процентні ставки і тарифи розробляються, враховуючи можливості і потреби будь-якої організації.

2. Охарактеризовано зміст поняття «цифровізація банківського бізнесу» та її вплив на корпоративний сегмент. Цифровізація є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності. Основними сегментами цифрової стратегії банку є створення цифрового продукту, здійснення наскрізної

взаємодії з клієнтом, розробка фінансової екосистеми партнерів, дистанційна взаємодія з регулятором, застосування бізнес-інкубаторів.

3. Банківське регулювання – це заходи, за допомогою яких держава через центральний банк або інший уповноважений орган забезпечує стабільну та безпечну роботу банків, запобігає процесам дестабілізації у банківському секторі, створюючи необхідні умови для достатнього рівня фінансової безпеки банків та банківської системи. сьогодні в Україні на законодавчому рівні розроблено та діють основні правові документи, що регулюють банківську діяльність відповідно до міжнародних стандартів у банківській сфері. Організаційно-правові основи державного регулювання повинні ґрунтуватися на чинній нормативно-правовій базі. Проте ринок банківських послуг є досить динамічним, тому процеси його функціонування вимагають постійного моніторингу та оперативного прийняття відповідних змін у законодавстві.

4. Проведено оцінку конкуренції на ринку корпоративного бізнесу банків України. Упродовж 2017-2018 років інтенсивність конкуренції була порівняно вищою внаслідок того, що дисперсія часток ринку несуттєво, але менша значення наступних періодів. Після 2019 року коливання показника конкуренції, що підтверджує нестабільність умов розвитку корпоративного банківського ринку під впливом наслідків пандемії COVID 2019. З 2019 року конкуренція стає менш інтенсивною, хоча її рівень перевищує нульову позначку. Це пояснюється впливом фінансово-економічної кризи, яка розпочалася у другій половині 2020 р. унаслідок впливу пандемії COVID 2019, що перервало зростання ринку банківських послуг України. Банки розпочали боротьбу за перерозподіл ринкових часток.

5. Охарактеризовано сучасний стан ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні. Банки активно розвивають свою діяльність на ринку обслуговування корпоративного бізнесу, виходячи із загальних тенденцій та власних можливостей. В умовах впливу пандемії COVID 19 розвиток передбачає передусім концентрування уваги та ресурсів на впровадженні та застосуванні новітніх технологій обслуговування клієнтів. Тому виникає необхідність більш детально розглянути вплив цифровізації на розширення діяльності банків на цьому ринку.

6. Цифрова трансформація – це постійні зміни. Тому банки мають створювати окремий підрозділ, який буде відстежувати та контролювати всі процеси, пов'язані з трансформацією та життєдіяльністю процесів цифровізації, аналізувати результати та постійно розвивати технологічну складову. Тільки так цифровізація (діджиталізація) стане корпоративною культурою, і бізнес зможе оперативно реагувати на виклики ринку та повністю відповідати запитам клієнтів.

7. Обґрунтовано чинники ефективності корпоративного бізнесу банків України: частка депозитів на вимогу, резерви за кредитами, кошти юридичних осіб, кредити юридичним особам, розмір загальних активів, змінна належності капіталу. Чинниками, що позитивно впливають на ефективність корпоративного бізнесу банків України є частка кредитів

юридичним особам в портфелі (прибутковість забезпечується передусім кредитуванням, а не вартістю залучення ресурсів – нині банки мають надлишок ресурсів, тому чинником прибутковості є не дешеві депозити, а наявність надійних позичальників), а також достатній рівень капіталізації (в умовах фінансової нестабільності найбільш прибутковими є капіталізовані банки).

8. Сформовані стратегічні орієнтири розвитку корпоративного бізнесу банків в умовах цифровізації. Формування ефективної бізнес-моделі в умовах цифровізації потребує низки етапів: *Digital Reality* (цифрова реальність); *Digital Ambition* (цифрова амбіція); *Digital Potential* (цифровий потенціал); *Digital Fit* (цифрова адаптація); *Digital Implementation* (цифрова реалізація):

АНОТАЦІЯ

Галіта Карина Юріївна

«РИНОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ ДЛЯ КОРПОРАТИВНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного спрямування «Управління діяльністю банків на фінансовому ринку» Одеський національний економічний університет. м. Одеса, 2021 рік

Випускна робота складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ринок банківських послуг для корпоративного бізнесу банків.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти ринку банківських послуг та специфіка корпоративного сегменту. Охарактеризовано зміст поняття «цифровізація банківського бізнесу» та її вплив на корпоративний сегмент. Окреслене правове регулювання функціонування ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу.

У практичній частині проаналізовано конкуренцію на ринку корпоративного бізнесу банків України. Охарактеризовано сучасний стан ринку банківських послуг для корпоративного бізнесу в Україні. Оцінено вплив цифровізації на ринок банківських послуг для корпоративного бізнесу;

Запропоновані чинники ефективності корпоративного бізнесу банків України. Сформовані стратегічні орієнтири розвитку корпоративного бізнесу банків в умовах цифровізації.

Ключові слова: банківська діяльність, банк, корпоративний бізнес, цифровізація, ефективність

ANNOTATION

Halita Karyna

“BANKING SERVICES MARKET FOR CORPORATE BUSINESS UNDER DIGITALIZATION”

Thesis for master's degree in 072 "Finance, Banking and Insurance" in the professional educational program "Management of banks in the financial market" Odesa National Economic University. Odesa, 2021

The thesis consists of three sections. The object of research is the market of banking services for corporate business of banks.

The paper considers the theoretical aspects of the banking services market and the specifics of the corporate segment. The content of the concept of "digitalization of the banking business" and its impact on the corporate segment are described. The legal regulation of the functioning of the banking services market for corporate business is outlined.

In the practical part the competition in the market of corporate business of Ukrainian banks is analyzed. The current state of the banking services market for corporate business in Ukraine is described. The impact of digitalization on the market of banking services for corporate business is assessed;

Factors of efficiency of corporate business of banks of Ukraine are offered. Strategic guidelines for the development of corporate business of banks in the context of digitalization have been formed.

Key words: banking, bank, corporate banking, digitalization, efficiency